

Wymagania edukacyjne. Klasa 5

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I.1.	Mapa źródłem informacji	<ul style="list-style-type: none"> wymienia podstawowe cechy mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie jej elementy (treść, tytuł, skalę, legendę, siatkę kartograficzną); odczytuje informacje z mapy i planu, stosując legendę. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie północ i pozostałe kierunki świata; wyjaśnia, na czym polega zorientowanie mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozdzieli różne rodzaje map (tematyczne, ogólnogeograficzne) i podaje ich przykłady. 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje zdobytą wiedzę do analizy map pod kątem ich przydatności w różnych sytuacjach, np. planowania podróży, zrozumienia zjawisk geograficznych itp.; potrafi krytycznie ocenić informacje zawarte na mapach różnego typu, analizując ich dokładność, skalę i przeznaczenie.
I.2.	Skala na mapach i planach	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie skali; odczytuje skalę z mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje sposoby zapisu skali na mapie (skala liczbowa, mianowana, podziałka liniowa); stosuje skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami. 	<ul style="list-style-type: none"> zapisuje tę samą skalę w różnej postaci (liczbowej, mianowanej, podziałki liniowej). 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ze sobą skale; wyjaśnia na czym polega generalizacja mapy. 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje skale map do rozwiązywania praktycznych zadań związanych np. z planowaniem podróży; analizuje, jak wybór skali wpływa na dokładność i rodzaj przekazywanych informacji na mapie.
I.3.	Ukształtowanie powierzchni na mapie	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: wysokość bezwzględna, wysokość względna, poziomica; czyta treść mapy ogólnogeograficznej Polski, zwracając uwagę na zastosowaną skalę barw. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje wysokości bezwzględne z rysunku poziomicowego i mapy hipsometrycznej; podaje przykłady map, gdzie stosuje się układ poziomic do przedstawienia rzeźby terenu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak powstają mapy poziomicowe i hipsometrycznej; oblicza wysokość względną między dwoma obiektami, np. podnóżem a szczytem. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje ukształtowanie terenu, posługując się mapą poziomicową lub hipsometryczną; wyjaśnia dlaczego poziomicy na mapach się nie przecinają. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy poziomicowej lub hipsometrycznej analizuje i interpretuje rzeźbę terenu.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
I.4.	Południki i równoleżniki	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny oraz południki i równoleżniki. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata południk zerowy i 180° oraz równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; wskazuje na globusie i mapie świata półkule Ziemi i podaje ich nazwy. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy południków i równoleżników, wyjaśnia pojęcia: siatka geograficzna i kartograficzna; stosuje skróty międzynarodowe kierunków świata. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego kształt południków i równoleżników różni się na globusie i na mapie; określa położenie obiektów na globusie i na mapie, podając półkule, na których się znajdują. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jak system południków i równoleżników pozwala na precyzyjne określenie położenia każdego miejsca na Ziemi.
I.5.	Kontynenty i oceany	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy kontynentów i oceanów; wskazuje ich położenie na globusie i mapie świata. 	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie kontynentów i oceanów względem równika i południka zerowego; podaje wiek, w którym rozpoczęła się epoka wielkich odkryć geograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje kontynenty i oceany pod względem ich powierzchni od największych do najmniejszych; podaje cechy wielkich form ukształtowania powierzchni Ziemi (nizin, wyżyn i gór). 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykładowe powody, dla których Europejczycy wyruszyli na trasy wielkich wypraw geograficznych; podaje przykłady wielkich odkrywców i podróżników oraz wskazuje na mapie trasy ich wypraw. 	<ul style="list-style-type: none"> wykonuje prostą mapę świata z zaznaczonymi kontynentami i oceanami, korzystając z narzędzi plastycznych lub cyfrowych; planuje wymaganą podróż dookoła świata, wskazując trasy morskie i kontynenty, które chciałby odwiedzić, uzasadniając swój wybór.
Podsumowanie działu I						
II.1.	Różnorodność krajobrazów w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie krajobrazu; wymienia elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu; podaje nazwy pasów krajobrazowych w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> dzieli krajobrazy na naturalne i kulturowe; wskazuje na mapie położenie pasów krajobrazowych Polski; opisuje krajobraz, który widzi wokół domu lub szkoły; określa nazwę pasa krajobrazowego, w którym jest położona miejscowość, w której znajduje się szkoła. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które zadecydowały o dzisiejszym ukształtowaniu powierzchni Polski; wskazuje różnice między krajobrazem naturalnym a kulturowym i podaje przykłady krajobrazów naturalnych i kulturowych. 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa i wskazuje na mapie położenie wybranych krain geograficznych; przedstawia główne cechy krajobrazów Polski i wykazuje ich zróżnicowanie. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje różne krajobrazy Polski pod względem ich przyrodniczych i kulturowych aspektów, wykorzystując do tego mapy, atlasy oraz dodatkowe źródła informacji.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
II.2.	Krajobraz nadmorski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pobraża; wymienia nazwy głównych typów wybrzeży morskich w Polsce; podaje co najmniej dwa przykłady cech charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie Pobraża Szczecińskiego, Koszalińskiego i Gdańskiego; wskazuje na mapie położenie Wybrzeża Słowińskiego, w tym miast, jezior i Słowińskiego Parku Narodowego; rozpoznaje w opisach, filmach i na ilustracjach główne typy wybrzeży morskich w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady charakterystycznych zjawisk pogodowych występujących w pasie nadmorskim (sztorm, bryza); wskazuje cechy przyrodnicze i kulturowe krajobrazu Wybrzeża Słowińskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje ze sobą wybrzeża wydmy i klifowe; charakteryzuje Słowiński Park Narodowy. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między rozbudową mierzei a powstawaniem jezior przybrzeżnych; wyjaśnia zmienność kierunku wiania bryzy dziennej i nocnej.
II.3.	Krajobraz pojezierny	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego pojezierzy; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Pojezierza Mazurskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Pojezierze Pomorskie, Pojezierze Wielkopolskie, Pojezierze Mazurskie; rozpoznaje Pojezierze Mazurskie w opisach, na filmach i ilustracjach. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Pojezierza Mazurskiego: największe miasto regionu, Szlak Wielkich Jezior Mazurskich oraz jeziora Śniardwy i Mamry; wyjaśnia związek między ukształtowaniem powierzchni pojezierzy a występowaniem w przeszłości lądolodu; podaje przykłady aktywnego wypoczynku i sportów, które można uprawiać na Pojezierzu Mazurskim. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego regionu i wskazuje je na mapie. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek między granicą pasa pojezierzy a granicą ostatniego zlodowacenia na terenie Polski; uzasadnia, dlaczego Pojezierze Mazurskie jest dla turystów ciekawym historycznie i przyrodniczo regionem Polski.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
II.4.	Krajobraz nizin środkowej Polski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie pasa krajobrazowego nizin środkowopolskich; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla pasa nizin środkowopolskich. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Nizinę Mazowiecką oraz największe miasta regionu; wymienia cechy charakterystyczne Niziny Mazowieckiej; wyjaśnia pojęcia: pradolina, kotlina. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie krain geograficznych: Nizina Śląska, Południowowielkopolska, Mazowiecka, Północnopodlaska, Południowopodlaska; wskazuje na mapie położenie parku narodowego utworzonego na obszarze Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Kotlinę Warszawską oraz rzeki: Wisłę, Narew, Pilicę, Bzurę, Wkrę, Bug; wyjaśnia pojęcia: meandry, starorzecza; wymienia cechy krajobrazu Puszczy Kampinoskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje zależność między rozwojem rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej a powierzchnią naturalnych lasów w tym regionie; wyjaśnia dlaczego na terenie Puszczy Kampinoskiej utworzono Kampinoski Park Narodowy.
II.5.	Krajobraz wielkomiejski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Warszawę; wymienia cechy dużego miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego w Warszawie znajdują się siedziby najwyższych władz państwowych; charakteryzuje wybrane funkcje Warszawy; rozpoznaje na ilustracjach znane miejsca i budynki Warszawy. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe miasta w Polsce; wskazuje na planie Warszawy położenie wybranych znanych miejsc i budynków; wymienia zalety i wady życia w wielkim mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, kiedy miejscowość możemy uznać za miasto; podaje nazwy części, z których składa się duże miasto (śródmieście, osiedla mieszkaniowe, dzielnice przemysłowe, przedmieścia). 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje krajobraz Warszawy i innych miast Polski; przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o dużym mieście położonym najbliżej swojego miejsca zamieszkania.
Podsumowanie działu II						
III.1.	Krajobraz miejsko-przemysłowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie pas wyżyn i Wyżynę Śląską; wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje węgiel kamienny; charakteryzuje rozwój przemysłu na Wyżynie Śląskiej; wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje krajobraz pasa wyżyn; podaje przykłady produktów wytworzonych przy wykorzystaniu węgla kamiennego; wyjaśnia pojęcia: przemysł, aglomeracja. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka; podaje przykłady rewitalizacji na terenie Wyżyny Śląskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady przemysłu ciężkiego; wyjaśnia, dlaczego zespół miejski Górnego Śląska to konurbacja; wyjaśnia, dlaczego coraz mniej osób na Górnym Śląsku pracuje w przemyśle.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
III.2.	Krajobraz rolniczy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wyżynę Lubelską; wymienia główne cechy krajobrazu Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie największe miasta Wyżyny Lubelskiej; podaje nazwę najżyźniejszej gleby w Polsce i nazwę skały, na której się utworzyła; rozpoznaje na ilustracjach i filmach wąwoz lessowy. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje cechy charakterystyczne dla krajobrazu wiejskiego; wymienia nazwy roślin uprawianych na Wyżynie Lubelskiej; wyjaśnia, jak powstają wąwozy lessowe. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zależność między obecnością lessu a występowaniem czarnoziemu; wskazuje przeznaczenie uprawianych na Wyżynie Lubelskiej roślin oraz hodowanych zwierząt; opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> udowadnia prawdziwość stwierdzenia, że Wyżynę Lubelską nazywa się czasem zagłębieniem rolniczym Polski; przygotowuje w dowolnie wybranej formie informacje o jednym z miejsc na Wyżynie Lubelskiej ważnym pod względem kulturowym.
III.3.	Krajobraz krasowy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Wyżynę Krakowsko-Częstochowską; wymienia co najmniej dwie cechy krajobrazu charakterystyczne dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwę skały, w której zachodzi proces krasowienia (wapienie); rozpoznaje skałę wapienną; nazywa główne elementy krajobrazu krasowego i rozpoznaje je na ilustracjach; dzieli formy krasowe na kras powierzchniowy i podziemny. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie Ojcowskiego Parku Narodowego; wskazuje Szlak Orlich Gniazd jako przykład dziedzictwa kulturowego regionu; wyjaśnia na czym polega krasowienie. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Wyżynę Krakowsko-Częstochowską nazywa się Jurą; wskazuje na modelu, schemacie lub ilustracji formy naciekowe jaskini (stalaktyty, stalagmity, stalagnaty); podaje przykłady dziedzictwa przyrodniczego chronione w Ojcowskim Parku Narodowym. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd; wyjaśnia, dlaczego zamki na Szlaku Orlich Gniazd mają białą barwę; tworzy model jaskini krasowej.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
III.4.	Krajobraz górski	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie pas gór oraz Tatry; ▶ wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego; ▶ podaje nazwę parku narodowego leżącego w Tatrach. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie; ▶ nazywa i wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr; ▶ rozpoznaje na ilustracjach elementy krajobrazu wysokogórskiego; ▶ podaje przykłady popularnych miejsc odwiedzanych przez turystów w Tatrach Wysokich i Zachodnich. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje podobieństwa i różnice w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich; ▶ omawia cechy pogody w górach; ▶ wymienia po kolei piętra roślinności w Tatrach; ▶ wymienia nazwy roślin i zwierząt charakterystycznych dla Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie łańcuchy górskie Karpat i Sudetów oraz ich najwyższe pasma górskie; ▶ wyjaśnia, dlaczego w górach roślinność układa się piętrowo; ▶ opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach; ▶ analizuje negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; ▶ wyjaśnia jak powstaje wiatr halny; ▶ przedstawia miejsce w Tatrach, które chciałby odwiedzić korzystając z różnych źródeł informacji.
III.5.	Ocena najbliższego krajobrazu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski; ▶ wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy, w tym elementy zagospodarowania antropogenicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady działań przyczyniających się do poprawy najbliższego otoczenia; ▶ wyjaśnia czym jest plan zagospodarowania przestrzennego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia w jakim celu dokonuje się oceny krajobrazu; ▶ wskazuje elementy, na które powinno się zwracać uwagę podczas oceny krajobrazu; ▶ dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy, mające na celu poprawę estetyki i funkcjonalności. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ przeprowadza szczegółową analizę krajobrazu najbliższej okolicy, uwzględniając aspekty przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne. ▶ opracowuje plan działań, mający na celu poprawę jakości krajobrazu najbliższego otoczenia, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska.
Podsumowanie działu III						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
IV.1.	Strefowość i piętrość klimatyczno-roślinna na świecie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy stref klimatycznych i krajobrazowych występujących na Ziemi; odczytuje informacje z mapy średnie roczne temperatury powietrza na Ziemi i rocznej sumy opadów atmosferycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie poszczególnych stref klimatycznych, używając mapy stref klimatycznych na Ziemi; dopasowuje krajobrazy do odpowiadających im stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> porządkuje strefy klimatyczne i krajobrazowe na Ziemi w kolejności od równika do biegunów; rozpoznaje na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi. 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych; charakteryzuje każdą ze stref krajobrazowych; wskazuje zależność między różnicami w nagrzewaniu się powierzchni Ziemi a występowaniem stref klimatycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rozkład przestrzenny stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; wskazuje podobieństwa między układem stref krajobrazowych na Ziemi a piętrością klimatyczno-roślinną na obszarach górskich.
IV.2.	Wilgotne lasy równikowe	<ul style="list-style-type: none"> określa położenie wilgotnych lasów równikowych; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy wilgotnych lasów równikowych. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy obszarów występowania wilgotnych lasów równikowych i wskazuje je na mapie; odczytuje z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym; rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych na różnych kontynentach. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy klimatu równikowego; podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców wilgotnych lasów równikowych; podaje przykłady przystosowania się roślin do życia w klimacie równikowym wilgotnym. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji; wyjaśnia, dlaczego wilgotny las równikowy jest „wiecznie zielony”; podaje przykłady przystosowań człowieka do życia w lesie równikowym. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; wskazuje współzależności między elementami krajobrazu wilgotnego lasu równikowego a warunkami życia człowieka.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
IV.3.	Lasy strefy umiarkowanej	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie występowanie lasów strefy umiarkowanej; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla lasów strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie umiarkowanym; rozpoznaje lasy strefy umiarkowanej na zdjęciach, w opisach i filmach; podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących w lasach strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy klimatu umiarkowanego; wymienia nazwy termicznych pór roku występujących w klimacie umiarkowanym; rozpoznaje i nazywa piętra lasu strefy umiarkowanej. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego wiele lasów strefy umiarkowanej zamieniono na pola uprawne; uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w lasach strefy umiarkowanej; porównuje warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu strefy umiarkowanej z lasami równikowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje prezentację dotyczącą lasu strefy umiarkowanej na podstawie własnych obserwacji terenowych, dokumentacji fotograficznej, filmowej i własnych notatek.
IV.4.	Sawanna i step	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie występowanie strefy sawanny i stepu; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla strefy sawanny i stepu. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie sawanny i stepu; rozpoznaje sawannę i step na zdjęciach, w opisach i filmach; podaje przykłady roślin i zwierząt żyjących na sawannie i stepie. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia charakterystyczne cechy klimatów sawanny i stepu; charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazu sawann i stepów; podaje przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawanny i stepu; wyjaśnia kim są nomadzi. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmienność krajobrazu od lasu równikowego do suchej sawanny; porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów; uzasadnia wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia czym jest i gdzie znajduje się obszar pampy i prerii, korzystając z różnych źródeł informacji.
Podsumowanie działu IV						

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
Uczeń						
V.1.	Pustynie gorące i lodowe	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie występowanie stref pustyń gorących i pustyń lodowych; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla pustyń gorących i lodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów dla pustyń gorących i lodowych; wskazuje na mapie największe pustynie gorące i lodowe, podaje ich nazwy; rozpoznaje cechy charakterystyczne pustyń gorących i lodowych; wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia na pustyni. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie na pustyni; charakteryzuje przystosowanie wybranych roślin i zwierząt do życia na pustyni; podaje przykłady sposobów gospodarowania ludzi na pustyniach; wyjaśnia kim są Inuici. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcie oazy i jej znaczenie dla życia na pustyni; porównuje pustynie gorące i lodowe pod względem warunków klimatycznych, typowej roślinności i zwierząt. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ działalności człowieka na środowisko pustyń gorących i lodowych oraz wyzwania związane z ochroną tych obszarów.
V.2.	Tajga i tundra	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie strefy tajgi i tundry; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w strefie tajgi i tundry; wymienia przykłady roślin i zwierząt przystosowanych do życia w tych strefach; podaje przykłady zajęć, którymi trudnią się mieszkańcy tajgi i tundry. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, jak warunki klimatyczne wpływają na życie w tajdze i tundrze; wyjaśnia, czym różni się tajga od tundry, podaje podobieństwa i różnice; wyjaśnia pojęcia: laso-tundra, wieloletnia zmarzlina. 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje działalność człowieka w tajdze i tundrze oraz jej wpływ na te ekosystemy; wyjaśnia, dlaczego stawianie budynków na wieloletniej zmarzlinie jest utrudnione. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ zmian klimatu na ekosystemy tajgi i tundry.

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
V.3.	Krajobraz śródziemnomorski	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie regiony świata o klimacie śródziemnomorskim; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla klimatu śródziemnomorskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z klimatogramu i map klimatycznych wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie śródziemnomorskim; wyjaśnia co to jest makia; podaje przykłady typowych roślin dla tego krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy roślinności śródziemnomorskiej; odczytuje z mapy nazwy państw leżących w basenie Morza Śródziemnego; podaje przykłady walorów turystycznych tego regionu; opisuje krajobraz wybrzeża Morza Śródziemnego na podstawie fotografii. 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie klimatogramów charakteryzuje przebieg temperatur powietrza i opadów w ciągu roku w strefie śródziemnomorskiej w zależności od położenia względem równika; wyjaśnia, dlaczego w krajach śródziemnomorskich rozwinięta jest turystyka; opisuje wpływ tego klimatu na sposób życia i gospodarkę ludzi. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ działalności człowieka na krajobraz śródziemnomorski; przygotowuje hasła reklamujące wakacje w wybranym kraju śródziemnomorskim.
V.4.	Himalaje i ich mieszkańcy	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie położenie Himalajów; wymienia co najmniej dwie cechy charakterystyczne dla krajobrazu wysokogórskiego Himalajów. 	<ul style="list-style-type: none"> odczytuje z mapy nazwy państw położonych na obszarze Himalajów; opisuje podstawowe cechy klimatu Himalajów; wymienia przykłady zwierząt i roślin występujące w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Mount Everest oraz Wyżynę Tybetańską i pasmo Karakorum; wyjaśnia kim są Szerpowie; opisuje tradycyjne sposoby życia i gospodarki mieszkańców Himalajów; podaje przykłady przystosowania zwierząt do życia w Himalajach. 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje wpływ środowiska naturalnego Himalajów na kulturę i codzienne życie ich mieszkańców; opisuje warunki pogodowe panujące na szczycie Mount Everestu. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia jak zmienia się życie mieszkańców Himalajów w związku z rozwojem turystyki i globalizacją.
Podsumowanie działu V						

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny. Planeta Nowa 6

oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
2	3	4	5	6
1. Współrzędne geograficzne				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy południków i równoleżników podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS
2. Ruchy Ziemi				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> określa czas trwania ruchu obrotowego demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa</i> podaje różnicę między gwiazdą a planetą wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji omawia przebieg linii zmiany daty przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę Układu Słonecznego wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi

<ul style="list-style-type: none"> • demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli • wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku • wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi 				
3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie Europy na mapie świata • wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie • wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją • wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii • wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej • wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego • podaje liczbę państw Europy • wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> • wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia • wymienia starzejące się kraje Europy • wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją • wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy • wymienia największe kraje geograficzne Europy i wskazuje je na mapie • opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt</i> • przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych • omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów • wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. • omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności • przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów • wymienia przyczyny migracji Ludności • wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie • wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego • wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej • wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej • omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych • podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie • charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy • analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy • przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście • omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy • wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii • omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii • omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie • omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy • porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się • przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności • porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji • wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii • wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu • podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych • przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy • analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy • opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy • omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy • ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów • ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii

	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów 			
4. Gospodarka Europy				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zadania i funkcje rolnictwa • wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i> • wymienia zadania i funkcje przemysłu • wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe • podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu • rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii • wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji • podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji • wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie • podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni • omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii • wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji • omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu • omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji • charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji • przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych • omawia skutki wykorzystania różnych źródeł energii dla środowiska geograficznego • omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji • analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
5. Sąsiedzi Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego • wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię • wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji • wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji • wymienia walory przyrodnicze Litwy i Białorusi • przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi • omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia surowce mineralne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce • wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe • rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach • przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii • wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki • wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę • podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w. • analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi • podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii • charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy • porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji • opisuje przykłady atrakcji turystycznych Czech i Słowacji na podstawie fotografii • porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii • podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii • udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych • udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym • analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie • charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii • uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski • przygotowuje pracę (np. album,

<p>Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej</p> <ul style="list-style-type: none">• wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji• wymienia surowce mineralne Rosji• wskazuje na mapie sąsiadów Polski• wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami		<ul style="list-style-type: none">• omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej• charakteryzuje relacje Polski z Rosją na podstawie dodatkowych źródeł	<ul style="list-style-type: none">• opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł	<p>plakat, prezentację multimedialną na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji</p>
---	--	--	---	--

**Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7 szkoły podstawowej,
oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic**

Wymagania na poszczególne oceny ¹				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
1. Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje całkowitą powierzchnię Polski <ul style="list-style-type: none"> • wymienia kraje sąsiadujące z Polską • i wskazuje je na mapie <ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen, holocen</i> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacjalna)</i> • wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski • wymienia pasy rzeźby terenu Polski • i wskazuje je na mapie <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne rodzaje skał • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> • wymienia cechy klimatu morskiego • i klimatu kontynentalnego • podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski • wymienia elementy klimatu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa temperatura powietrza</i> • wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie przebieg granic Polski • omawia proces powstawania gór • wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce • omawia zlodowacenia na obszarze Polski • opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe • porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy • dokonuje podziału surowców mineralnych • podaje cechy klimatu Polski • podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje typy ujść rzecznych • opisuje zjawisko powodzi • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • opisuje dzieje Ziemi • wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski • opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia warunki klimatyczne w Europie • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce • omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce • odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów • wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje jednostki geologiczne Polski • wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze • przedstawia proces powstawania lodowców • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski • przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski • rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce • opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski • opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce • wyszukuje i prezentuje informacje dotyczące zmian klimatu Polski • omawia ważniejsze typy jezior w Polsce • przedstawia metody ochrony przeciwpowodziowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze • wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę • wyszukuje i prezentuje informacje z zakresu prognozowania pogody • ocenia znaczenie gospodarcze rzek • i jezior w Polsce • omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i tworzenia sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce • wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego

¹ Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjne.

<p>powietrza i wielkość opadów w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe, ujście lejkowe</i> wskazuje na mapie główne rzeki Polski wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i> wymienia przyczyny powodzi w Polsce określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny omawia linię brzegową Bałtyku <ul style="list-style-type: none"> podaje główne cechy fizyczne Bałtyku wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i> wymienia typy gleb w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> wymienia różne rodzaje lasów w Polsce wskazuje parki narodowe na mapie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych omawia wielkość i głębokość Bałtyku <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku opisuje wybrane typy gleb w Polsce przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry <ul style="list-style-type: none"> wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku omawia powstawanie gleby wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych omawia funkcje lasów ocenia rolę parków narodowych w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku omawia procesy i czynniki glebotwórcze opisuje typy lasów w Polsce opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia przydatność rolniczą różnych typów gleb ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody
---	---	---	--	---

<p>2. Ludność i urbanizacja w Polsce</p>				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018 omawia przestrzenne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. oblicza współczynnik przyrostu naturalnego podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce omawia czynniki wpływające na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia podział administracyjny Polski omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy analizuje piramidę wieku i pęci ludności Polski omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego analizuje skutki

<ul style="list-style-type: none"> wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> wymienia przyczyny migracji wewnętrznych odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski wymienia główne skupiska Polonii wymienia mniejszości narodowe w Polsce wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia,</i> odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i> wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie wymienia funkcje miast odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy wymienia przyczyny migracji do stref 	<p>zróznicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku wyjaśnia przyczyny zróznicowania gęstości zaludnienia w Polsce omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróznicowanie gęstości zaludnienia w Polsce podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce określa kierunki napływu imigrantów do Polski wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich 	<p>liczbę urodzeń w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie piramidy wieku i płci oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego przedstawia strukturę narodowościową ludności Polski na tle struktury narodowościowej ludności w wybranych państwach europejskich określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy 	<p>na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy 	<p>nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
---	--	--	--	---

<p>podmiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast 				
3. Rolnictwo i przemysł Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia funkcje rolnictwa <ul style="list-style-type: none"> wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i> wymienia główne uprawy w Polsce wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i> wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy wymienia funkcje przemysłu wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej <ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła energii wymienia typy elektrowni wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce omawia cechy polskiego przemysłu wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłone, wodne i niekonwencjonalne opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju <ul style="list-style-type: none"> opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej <ul style="list-style-type: none"> analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej <ul style="list-style-type: none"> dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki
4. Usługi w Polsce				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> wyróżnia rodzaje transportu w Polsce wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze wyróżnia rodzaje łączności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie usług w Polsce <ul style="list-style-type: none"> omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce omawia na podstawie mapy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce <ul style="list-style-type: none"> prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki analizuje na podstawie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej ocenia na podstawie dostępnych źródeł

<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> • wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> • wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie • wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce • wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym • wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego • omawia czynniki rozwoju turystyki • wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski • przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce • charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> • charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski • wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>dostępnych źródeł wpływu z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski • analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie • określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski
--	---	--	---	---

5. Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> • wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony • wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny • przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie • wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje główne cechy środowiska przyrodniczego regionu na podstawie map tematycznych • wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych • określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym • rozpoznaje w terenie obiekty decydujące o atrakcyjności małej ojczyzny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie • analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu • prezentuje główne cechy gospodarki regionu • opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny • omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu • prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie • wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego • planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie • projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności • podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej
--	---	---	--	---

Wymagania edukacyjne. Klasa 8

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca	
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra		
Uczeń							
I. 1.	Azja – kontynent geograficznych kontrastów	<ul style="list-style-type: none"> ▲ opisuje położenie geograficzne Azji ▲ odczytuje z mapy informacje dotyczące wysokości bezwzględnych, temperatur i opadów w Azji ▲ odczytuje z map informacje dotyczące gęstości zaludnienia w różnych częściach Azji 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wskazuje na mapie położenie wybranych obiektów geograficznych Azji ▲ wskazuje na mapie kilka wybranych krain geograficznych Azji ▲ podaje liczbę ludności Azji 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ na podstawie map i innych źródeł informacji porównuje cechy obiektów i regionów położonych w Azji ▲ podaje przykłady kontrastów społeczno-gospodarczych spotykanych w Azji 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wykazuje na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów ▲ określa zależności występujące pomiędzy szerokością geograficzną a różnicowaniem klimatycznym Azji ▲ określa zależności występujące pomiędzy wysokością nad poziomem morza a warunkami przyrodniczymi panującymi w różnych częściach Azji 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ na podstawie własnej wiedzy charakteryzuje (skrajne) warunki przyrodnicze panujące w różnych częściach Azji ▲ podaje przyczyny występowania niektórych kontrastów geograficznych w Azji (np. klimatycznych, gęstości zaludnienia) 	
I. 2.	Pacyficzny pierścień ognia	<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje przykłady zjawisk zachodzących w strefie subdukcji ▲ odczytuje z mapy nazwy płyt litosfery w regionie Pacyfiku ▲ określa przyczyny występowania trzęsień ziemi na granicach płyt litosfery 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ na podstawie map opisuje przebieg granic płyt litosfery na granicy Azji i Pacyfiku ▲ podaje kilka przykładów działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków trzęsień ziemi i erupcji wulkanów 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ opisuje przebieg procesów geologicznych zachodzących w strefie subdukcji ▲ wyjaśnia mechanizm powstawania tsunami 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ porównuje ze sobą skutki trzęsień ziemi, erupcji wulkanów i tsunami ▲ identyfikuje związki między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w regionie Pacyfiku 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ ocenia skuteczność różnych sposobów zapobiegania tragicznym skutkom trzęsień ziemi, erupcji wulkanów i tsunami 	

Wymagania						
Nr	Temat	Uczeń			ocena celująca	
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena bardzo dobra		
I. 3.	Kultura ryżu	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady wykorzystania ryżu i produktów pozyskiwanych przy jego uprawie ▶ na podstawie map i klimatogramów opisuje cechy klimatu monsunowego Azji Południowo-Wschodniej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje prace wykonywane przy uprawie ryżu ▶ wyjaśnia znaczenie pojęcia „kultura ryżu” 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje nazwy przynajmniej pięciu krajów, w których wykształciła się „kultura ryżu” ▶ opisuje sposoby, w jaki ludzie przekształcają środowisko przyrodnicze w celu prowadzenia upraw ryżu 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy wymienia cechy klimatu monsunowego ▶ wyjaśnia działanie cyrkulacji monsunowej ▶ wymienia wpływ monsunu letniego i zimowego na pogodę w Azji Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wykazuje związek między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i rozwojem „kultury ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej
Podsumowanie działu I						
II. 1.	Japonia	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map opisuje położenie geograficzne Japonii ▶ podaje przykłady warunków przyrodniczych utrudniających rozwój gospodarczy Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wymienia wybrane cechy gospodarki Japonii (np. wysoki udział przemysłu hi-tech, intensywne rolnictwo) ▶ na podstawie danych charakteryzuje strukturę eksportu i importu Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje przykłady skutecznego przeciwdziałania niesprzyjających warunków przyrodniczych przez mieszkańców Japonii ▶ dyskutuje na temat wpływu warunków przyrodniczych na rozwój gospodarczy Japonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ konfucjanizmu i sintoizmu na relacje społeczne i funkcjonowanie przedsiębiorstw w Japonii ▶ ocenia możliwe sposoby radzenia sobie ze skutkami kryzysu demograficznego w Japonii (np. imigracja, automatyzacja różnych sfer życia) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii
II. 2.	Chiny	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Chin ▶ na podstawie map określa gęstość zaludnienia w różnych częściach Chin ▶ podaje przykłady wpływu chińskiej gospodarki na kraje europejskie i ich mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie mapy porównuje gęstości zaludnienia w różnych częściach Chin i określa prawidłowości w rozmieszczeniu ludności ▶ wykorzystując dane statystyczne określa znaczenie Chin w światowej gospodarce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje zmiany demograficzne, które zaszły w Chinach w ostatnich kilkunastu latach ▶ podaje przykłady działań mających na celu zwiększenie wpływu Chin w innych częściach świata 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ korzystając z map tematycznych, wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Chinach ▶ ocenia metody stosowane w ramach polityki demograficznej Chin dawniej oraz obecnie 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy przedstawia kierunki rozwoju gospodarczego Chin oraz ocenia ich znaczenie w gospodarce światowej

Nr	Temat	Wymagania				ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	
Uczeń						
II. 3.	Indie	<ul style="list-style-type: none"> ▲ określa położenie geograficzne Indii ▲ podaje przykłady sukcesów gospodarczych Indii ▲ podaje przykłady cechy kulturowych Indii odróżniające ten kraj od Polski 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ opisuje zmiany liczby ludności Indii ▲ na podstawie danych określa kierunki zmian demograficznych zachodzących w Indiach 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ nazywa główny nurt religii wyznawanych w Indiach (hinduizm) i wymienia jego podstawowe założenia ▲ określa silne strony Indii w odniesieniu do możliwości ich rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ przedstawia tradycyjne podziały społeczne panujące w Indiach ▲ wyjaśnia, w jaki sposób nierówności społeczne wpływają na ograniczenie możliwości rozwoju gospodarczego 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Indii ▲ dyskutuje na temat roli Indii w regionie Azji Południowej i ich rosnącego znaczenia na świecie
II. 4.	Kraje Bliskiego Wschodu	<ul style="list-style-type: none"> ▲ określa położenie Bliskiego Wschodu i wskazuje ten region na mapie świata ▲ podaje nazwy kilku krajów leżących na Bliskim Wschodzie ▲ wymienia cechy Bliskiego Wschodu, które wyróżniają ten region (np. zasoby węgłowodorów, religia, klimat) 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ na podstawie danych charakteryzuje rozmieszczenie zasobów ropy naftowej na Bliskim Wschodzie ▲ nazywa religię dominującą na Bliskim Wschodzie ▲ podaje przykład konfliktu toczącego się na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia znaczenie wydobycia i eksportu ropy naftowej i gazu ziemnego dla krajów bliskowschodnich ▲ opisuje różnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego krajów bliskowschodnich toczących się na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ na mapie wskazuje obszary konfliktów toczących się na Bliskim Wschodzie ▲ wyjaśnia przyczyny kilku konfliktów toczących się na Bliskim Wschodzie ▲ ocenia skutki konfliktów toczących się na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ charakteryzuje kulturę Bliskiego Wschodu uwzględniając różnicowanie religijne w regionie ▲ dyskutuje na temat wyzwań stojących przed krajami bliskowschodnimi w kontekście toczących się konfliktów oraz uzależnienia gospodarki od surowców energetycznych

Podsumowanie działu II

Wymagania						
Nr	Temat	Uczeń			ocena celująca	
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena bardzo dobra		
III. 1.	Położenie Afryki i strefy klimatyczno-roślinno-glebowe	<ul style="list-style-type: none"> ▲ opisuje położenie geograficzne Afryki ▲ podaje nazwy mórz i oceanów otaczających Afrykę oraz wskazuje je na mapie ▲ podaje nazwy głównych stref klimatyczno-roślinnych występujących w Afryce 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wskazuje na mapie wybrane obiekty geograficzne położone w Afryce (np. wybrane rzeki, łańcuchy górskie, jeziora) ▲ na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie opadów w Afryce w różnych porach roku 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia funkcjonowanie cyrkulacji atmosferycznej w strefie międzyzwrotnikowej w Afryce ▲ wyjaśnia związek pomiędzy funkcjonowaniem cyrkulacji w strefie międzyzwrotnikowej a rozmieszczeniem opadów w Afryce 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ na podstawie własnej wiedzy przedstawia ogólną charakterystykę stref klimatyczno-roślinno-glebowych występujących w Afryce 	
III. 2.	Gospodarowanie w strefie Sahelu	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, czym jest strefa Sahelu ▲ wskazuje na mapie położenie strefy Sahelu ▲ na podstawie mapy podaje nazwy krajów Sahelu ▲ nazywa strefy klimatyczno-roślinne, w których położony jest Sahel 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ opisuje warunki przyrodnicze panujące w strefie Sahelu ▲ na podstawie danych udowadnia wpływ wzrostu liczby ludności na problemy społeczno-gospodarcze w wybranych krajach Sahelu 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia przebieg procesu pustynnienia ▲ podaje przykłady konfliktów toczących się w strefie Sahelu, których przyczyną jest rywalizacja o ograniczone zasoby przyrodnicze 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ ocenia korzyści płynące z wprowadzenia nowych technik rolniczych, np. agroleśnictwa, w strefie Sahelu ▲ opisuje i ocenia skutki pustynnienia 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ ocenia znaczenie różnych czynników skutkujących występowaniem problemów społeczno-gospodarczych w strefie Sahelu ▲ proponuje rozwiązania mogące załagodzić niektóre problemy społeczno-gospodarcze występujące w strefie Sahelu

Wymagania					
Nr	Temat	Uczeń			ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena bardzo dobra	
III. 3.	Problemy żywienia w Afryce	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, czym jest niedożywienie ▲ wymienia niektóre przyczyny niedożywienia w krajach afrykańskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wskazuje na mapie Etiopię ▲ identyfikuje cechy środowiska przyrodniczego, które utrudniają gospodarowanie w Etiopii 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ na podstawie tekstów źródłowych podaje przykłady przyrodniczych i społecznych przyczyn niedoborów żywności w krajach afrykańskich ▲ wyjaśnia wpływ zmian klimatycznych na problem niedoborów żywności w krajach afrykańskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ dyskutuje na temat znaczenia poszczególnych czynników w występowaniu niedożywienia w Etiopii i innych krajach afrykańskich
		<ul style="list-style-type: none"> ▲ wykazuje wzajemny związek pomiędzy występowaniem konfliktów a niedożywieniem w krajach afrykańskich ▲ rozróżnia pojęcia głodu jawnego i utajonego ▲ omawia konsekwencje niedożywienia 	Podsumowanie działu III		
IV. 2.	Turystyka w Kenii	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wskazuje położenie Kenii na mapie ▲ na podstawie materiałów, takich jak ilustracje czy filmy, opisuje walory turystyczne Kenii, np. krajobrazy, faunę, florę 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ na podstawie danych opisuje rozwój turystyki w Kenii ▲ opisuje wygląd, stroje czy tradycje plemion zamieszkujących Kenię, np. Masajów ▲ podaje przykłady aktywnej turystyki, którą można uprawiać w Kenii 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wyjaśnia, czym są przyrodnicze i kulturowe walory turystyczne ▲ podaje przykłady turystycznych walorów przyrodniczych Kenii ▲ podaje przykłady turystycznych walorów kulturowych Kenii 	<ul style="list-style-type: none"> ▲ określa zasady, które muszą być spełnione, aby turystyka przyjazdowa do Kenii miała charakter zrównoważony ▲ wymienia nazwy kilku parków narodowych Kenii
		<ul style="list-style-type: none"> ▲ podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu turystyki na środowisko przyrodnicze, ludzi i gospodarkę w Kenii ▲ szczegółowo opisuje wybrane walory przyrodnicze Kenii 			

Wymagania						
Nr	Temat	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
IV. 3.	Elementy nowoczesnej gospodarki w Maroku i Rwandzie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady postępu społecznego-gospodarczego obserwowanego w wybranych krajach Afryki ▶ na podstawie danych opisuje i porównuje struktury zatrudnienia w Maroku, Rwandzie i Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady tradycyjnych działalności gospodarczych dominujących w wielu krajach afrykańskich, np. wydobycie surowców w Maroku 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady nowoczesnych działań gospodarczych rozwijanych w Maroku i Rwandzie (usługi, przemysł zaawansowanych technologii) ▶ wykazuje się świadomością istnienia fałszywych stereotypów dotyczących rozwoju krajów afrykańskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na wybranych przykładach szczegółowo opisuje rozwój nowoczesnych gałęzi gospodarki w Maroku i Rwandzie ▶ omawia przykłady poprawy jakości życia mieszkańców Rwandy dzięki zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych, np. wykorzystaniu sztucznej inteligencji w dystrybucji leków 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ krytycznie ocenia możliwości rozwoju nowoczesnej gospodarki w wybranych krajach Afryki ▶ dyskutuje na temat barier ograniczających rozwój społeczno-gospodarczy krajów afrykańskich
Podsumowanie działu IV						
V. 1.	Tornada i cyklony tropikalne w Stanach Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Ameryki Północnej ▶ podaje przykłady zagrożeń przyrodniczych występujących w Ameryce Północnej (np. tornada, cyklony tropikalne, powodzie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wskazuje na mapie położenie wybranych obiektów geograficznych Ameryki Północnej ▶ na podstawie map charakteryzuje różnicowanie środowiska przyrodniczego Ameryki północnej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ wyjaśnia wpływ ukształtowania powierzchni i cyrkulacji powietrza na powstawanie tornad w Ameryce Północnej ▶ porównuje możliwości prognozowania tornad i cyklonów tropikalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie własnej wiedzy opisuje mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych ▶ wyjaśnia pojęcie superkomórki ▶ opisuje i porównuje skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje nazwy stanów, w których najczęściej występują tornada i cyklony tropikalne w Stanach Zjednoczonych ▶ ocenia możliwości zapobiegania skutkom tornad i cyklonów tropikalnych

Wymagania						
Nr	Temat	Uczeń			ocena celująca	
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena bardzo dobra		
V. 3.	Rola Stanów Zjednoczonych w światowej gospodarce	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady produktów, z których są znane Stany Zjednoczone ▶ na podstawie danych określa pozycję Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na przykładzie Doliny Krzemowej wyjaśnia, czym jest technopolis ▶ omawia cechy charakterystyczne miast amerykańskich 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje przykłady firm, których działalność jest związana z rozwojem Doliny Krzemowej ▶ nazywa i wskazuje na mapie przykłady megalopolis w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dyskutuje na temat poziomu innowacyjności gospodarki Stanów Zjednoczonych na tle innych krajów ▶ określa czynniki, które przyczyniły się do rozwoju technopolii w Dolinie Krzemowej ▶ wyjaśnia proces powstawania megalopolis 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje korzyści płynące z wykorzystania wiedzy w poszczególnych sektorach gospodarki Stanów Zjednoczonych ▶ omawia ograniczenia dalszego rozwoju Doliny Krzemowej
Podsumowanie działu V						
VI. 1.	Środowisko przyrodnicze Ameryki Południowej i problemy zagospodarowania Amazonii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ opisuje położenie geograficzne Ameryki Południowej ▶ podaje kilka charakterystycznych cech amazońskich lasów deszczowych ▶ wymienia skutki wycinania amazońskich lasów deszczowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ na podstawie map porównuje rozmieszczenie wielkich form rzeźby terenu w Ameryce Południowej i Północnej ▶ wskazuje położenie wybranych obiektów geograficznych Ameryki Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ podaje cechy wyróżniające Amazonkę spośród innych rzek ▶ określa znaczenie amazońskich lasów deszczowych dla zachowania bioróżnorodności planety 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ oblicza rozciągłość południkową Ameryk ▶ wykazuje się świadomością współodporności krajów europejskich za pośrednictwem wylesiania Amazonii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ dyskutuje na temat przyczyn wylesiania Amazonii ▶ wyjaśnia, na czym polega konflikt interesów dotyczący sposobów zagospodarowania Amazonii

Wymagania						
Nr	Temat	ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń				
VI. 2.	Sytuacja rdzennej ludności w Ameryce Południowej	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, kogo nazywamy rdzennymi mieszkańcami Ameryki Południowej i Północnej opisuje wioski, domy i warunki życia rdzennych mieszkańców Amazonii 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje zmiany kulturowe, którym ulegają rdzenni mieszkańcy Ameryki Południowej ocenia wpływ działalności górniczej i eksploatacji drewna na życie rdzennych mieszkańców Amazonii 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia zagrożenia, na które są narażeni rdzenni mieszkańcy Amazonii wyjaśnia przyczyny zanikania kultur w Ameryce Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje skutki kolonizacji Ameryki Południowej dla jej rdzennych mieszkańców dyskutuje na temat możliwości pogodzenia interesów rdzennych mieszkańców i grup lobbujących za gospodarczym wykorzystaniem Amazonii 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady działań podejmowanych przez rdzennych mieszkańców Ameryki Południowej, które mają na celu ochronę ich praw ocenia aktualną sytuacją rdzennej ludności zamieszkującej Brazylię
VI. 3.	Dzielnice biedy w miastach Ameryki Południowej	<ul style="list-style-type: none"> opisuje warunki życia w dzielnicach biedy na podstawie fotografii opisuje wygląd dzielnic biedy 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są czynniki wypychające ludność ze wsi do miast wskazuje nierówności społeczne jako główną przyczynę powstawania dzielnic biedy 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie własnej wiedzy opisuje różne przyczyny powstawania dzielnic biedy w miastach Ameryki Południowej wyjaśnia, czym jest szara strefa 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady pozytywnego wpływu działalności prowadzonej przez mieszkańców dzielnic biedy na funkcjonowanie miast opisuje i ocenia lokalizację dzielnic biedy w miastach Ameryki Południowej 	<ul style="list-style-type: none"> odróżnia dzielnice biedy znajdujące się na różnych stopniach rozwoju dyskutuje na temat możliwych sposobów rozwiązywania problemów dzielnic biedy
Podsumowanie działu VI						

Wymagania					
Nr	Temat	Uczeń			ocena celująca
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena bardzo dobra	
VII. 1.	Środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie geograficzne Australii na podstawie klimogramów opisuje warunki klimatyczne wybranych miejsc w Australii 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przykłady zwierząt i roślin żyjących w Australii na podstawie map opisuje różnicowanie nie ukształtowania powierzchni Australii wskazuje położenie wybranych obiektów geograficznych Australii i Oceanii 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie własnej wiedzy opisuje różnicowanie warunków klimatycznych w Australii opisuje warunki niezbędne do powstania rafy koralowej wyjaśnia powstawanie atoli 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek pomiędzy wyjątkowością fauny i flory Australii a przeszłością geologiczną kontynentu (położeniem w izolacji od pozostałych kontynentów) charakteryzuje środowisko przyrodnicze Oceanii
VII. 2.	Ludność i gospodarka Australii	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie mapy opisuje rozmieszczenie ludności w Australii na podstawie danych charakteryzuje zmiany liczby ludności w Australii 	<ul style="list-style-type: none"> na podstawie danych opisuje strukturę PKB gospodarki Australii wymienia przykładowe gałęzie gospodarki ważne dla Australii 	<ul style="list-style-type: none"> dyskutuje na temat australijskiej polityki migracyjnej ocenia wpływ osadników europejskich na rdzennych mieszkańców Australii wymienia cechy rolnictwa, przemysłu i usług w Australii 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia zasadność wykorzystywania przez Australię zasobów naturalnych (wody, węgla) do stymulowania swojego rozwoju gospodarczego opisuje wpływ turystyki na przyrodę Australii i Oceanii
VII. 3.	Antarktyda	<ul style="list-style-type: none"> opisuje położenie geograficzne Antarktydy na podstawie klimatogramów opisuje warunki klimatyczne panujące na Antarktydzie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym jest lądolód podaje przykłady zwierząt zamieszkujących Antarktydę 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wzajemne zależności pomiędzy zmianami klimatu a topnieniem lodu na Antarktydzie wyjaśnia, dlaczego klimat na Antarktydzie jest zimny i suchy 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cele badań naukowych prowadzonych w Antarktyce
Podsumowanie działu VII					